

4. Mobilització de la xarxa local de salut

4.1. La xarxa local de salut, la clau de volta de les estratègies locals de salut

Com s'ha vist en els apartats anteriors, la implicació dels actors de salut ha d'anar més enllà de l'elaboració del Pla Local de Salut i s'ha de traduir en aliances i estratègies d'impuls col·laboratiu d'actuacions entre els diferents implicats en l'àmbit de la salut al territori. Al capdavant, la garantia de sostenibilitat es troba en la xarxa ciutadana que s'articula al voltant del Pla Local de Salut, mitjançant una participació real i activa. Aquesta articulació d'agents es coneix com a xarxa local de salut.

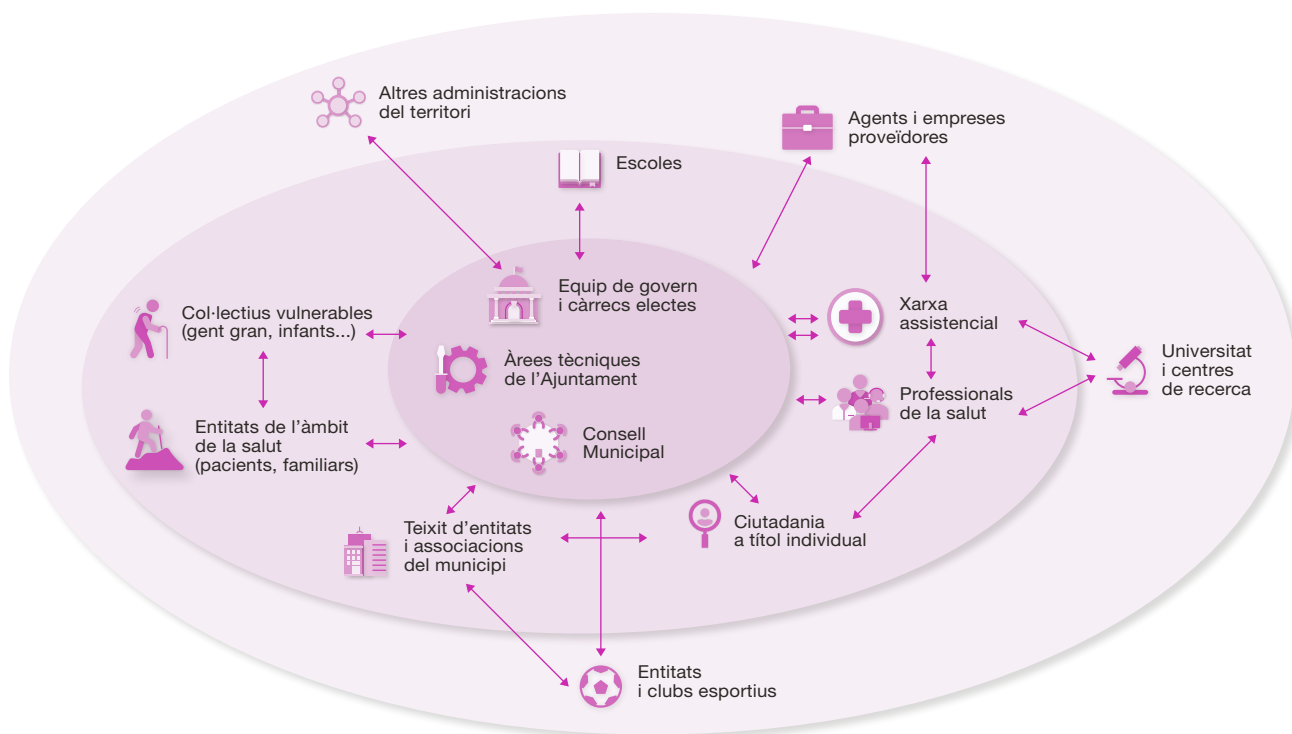
La creació d'una xarxa local compromesa és una de les bases sobre les quals cal construir una intervenció d'èxit. Per fer-ho, no hi ha receptes màgiques aplicables a qualsevol realitat, però sí que es

poden reconèixer uns criteris marc de composició i estructura de la xarxa, i també de funcionament (governança) de la xarxa.

4.2. Composició i estructura de la xarxa

Pel que fa a la composició de la xarxa, cal recordar els criteris de representativitat, diversitat i inclusivitat als quals fa referència l'apartat 3.2.1 d'aquesta guia. La xarxa ha de ser prou exhaustiva perquè cap grup interessat o potencialment afectat en quedi fora. Els temes de salut són transversals i, per tant, cal abordar-los de manera transversal i integradora.

De nou, tal com s'ha presentat anteriorment, per representar l'estructura de la xarxa pot ser útil l'eina del sociograma, com mostra la figura següent:

A l'hora de dibuixar l'estructura de la xarxa, la configuració d'un sociograma amb cercles concèntrics pot ajudar a visualitzar els actors que haurien de liderar el procés (al centre del gràfic) i distingir la resta segons el grau de protagonisme que haurien de tenir en la xarxa. Un altre element clau del dibuix de la xarxa és el que indica la relació entre els actors, és a dir, les connexions que hi ha entre ells. Aquests connectors (fletxes bidireccionals a la figura) permeten identificar quines sinergies entre els agents cal potenciar i, en cas que hi hagi relacions d'enfrontament, quines estratègies de mediació adoptar per minimitzar el conflicte entre ells.

El dibuix de la xarxa local de salut no és estàtic. Alguns agents hi intervindran de manera més activa o menys segons els diversos àmbits d'actuació en salut pública. En l'àmbit de l'alimentació i l'activitat física, per exemple, tindran més protagonisme els centres educatius i els clubs esportius, mentre que per a temes relacionats amb la prevenció de malalties, pot tenir més incidència la xarxa assistencial i els col·lectius de persones vulnerables.

4.3. Governança de la xarxa

Pel que fa al seu funcionament, cal que la xarxa es doti d'una operativa flexible, amb rols diferenciats segons temes i tipus d'agents, i que pugui ser efectiva per donar compliment al PLS. En altres paraules, cal que tingui una bona governança.

La governança és una forma de govern que exigeix l'acció intersectorial de les polítiques públiques amb la implicació de les diverses administracions i la incorporació de tots els actors de l'acció social en el desenvolupament d'accions integrals que permetin l'èxit dels objectius de la salut pública.

Una bona governança requereix l'entesa entre totes les parts implicades i que totes intervinguin en les decisions i les accions resultants de manera equilibrada. En altres paraules, una bona coordinació entre els diferents agents implicats és clau per a l'èxit de l'estratègia local de salut.

Aquesta bona entesa per la governança de la xarxa local de salut es visualitza més clarament si distingim els tres grans àmbits que hi intervenen: l'esfera política, la tècnica i la social.

Esfera política:

Representada per l'equip de govern i la resta de grups polítics amb representació a l'Ajuntament. Aporta legitimitat al procés, garanteix el pluralisme (per la representació política dels diversos càrrecs electes) i permet establir un compromís institucional amb l'estratègia local de salut.

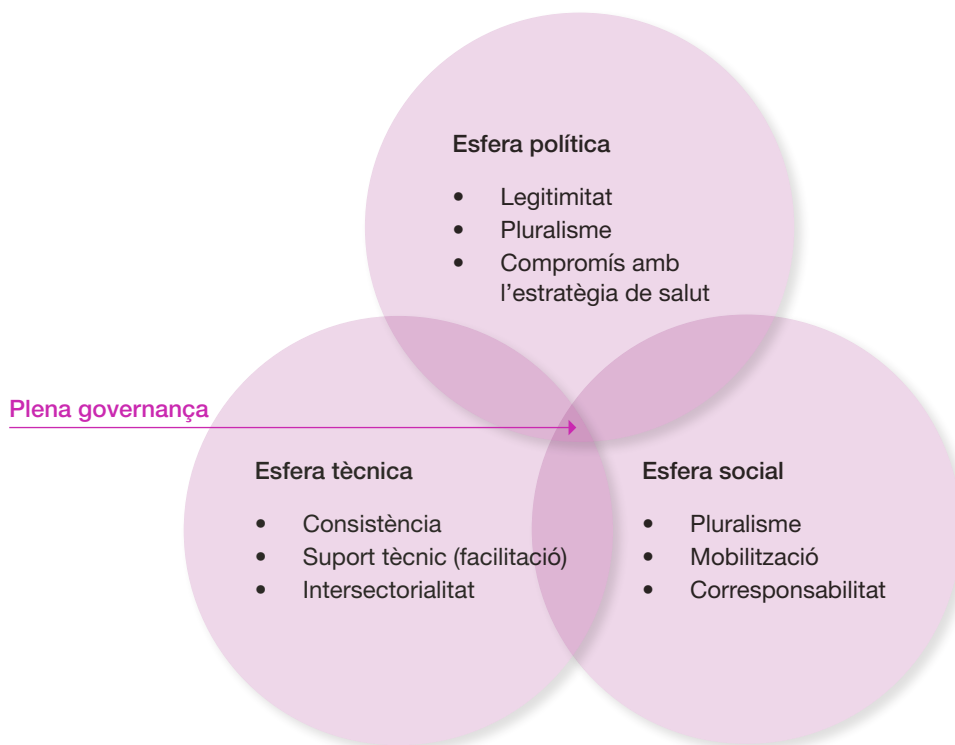
Esfera tècnica:

Representada pels equips tècnics de l'Ajuntament, però també pels professionals de la salut i altres tècnics i professionals que intervindran en l'estratègia local de salut. Aquesta esfera pot aportar consistència i coneixement tècnic, així com suport en l'acompanyament i l'execució del Pla Local de Salut. Cada àrea tècnica pot contribuir a l'objectiu comú a partir de les seves competències i responsabilitats específiques. En aquest sentit, convé treballar per evitar possibles resistències a la posada en marxa de plantejaments participatius que puguin «envair» àmbits tècnics (vegeu l'apartat 3.2.3).

Esfera social:

La complicitat de la societat civil en la participació és la clau per mobilitzar la intervenció de la ciutadania en salut pública. L'esfera social formalment s'emmarca en el Consell Municipal de Salut, però pot incidir des d'altres òrgans i a través d'altres mecanismes participatius. La presència d'aquesta esfera en la governança de la xarxa local de salut aporta pluralisme, capacitat de mobilització i responsabilitat amb les decisions i les accions de la xarxa.

La importància de la triple entesa entre l'esfera política, la tècnica i la social per a la governança de la xarxa local de salut

L'equilibri entre aquestes tres esferes és imprescindible per a una governança plena de la xarxa local de salut. Amb la confluència de només dues parts no n'hi ha prou: si falla l'esfera política, les propostes de la xarxa es poden veure frustrades per manca de suport polític. Si falla l'esfera tècnica, totes les bones intencions que es posin en la xarxa no tindran incidència en la pràctica dels professionals de la salut, i si no es compta amb l'esfera social, la xarxa local de salut perdrà la seva essència participativa.

Per aquest motiu, en el moment de dissenyar la composició i estructura de la xarxa, és important que aquestes tres esferes estiguin ben representades en el nucli motor de la xarxa (tal com expressa la figura de la composició i estructura tipus d'una xarxa local de salut). De totes les peces representades, la que mereix més atenció és la del Consell Municipal de Salut, ja que en la seva composició hi són representades les tres esferes. En certa manera, el Consell Municipal de Salut pot ser l'embrió de la xarxa local de salut i que del seu funcionament neixin les relacions entre actors que consolidin aquesta xarxa.

Una manera d'anar més enllà de l'estructura del Consell Municipal de Salut per desenvolupar una xarxa més àmplia és crear comissions o grups de treball associats al Consell Municipal de Salut que permetin treballar qüestions específiques de manera autònoma. Aquestes taules de treball descentralitzat es poden centrar en temes específics de protecció o de promoció de la salut o bé abordar un grup de població vulnerable (gent gran, població en risc d'exclusió...).

Governança de l'impuls del Pla Local de Salut

Sant Feliu de Llobregat, 2018

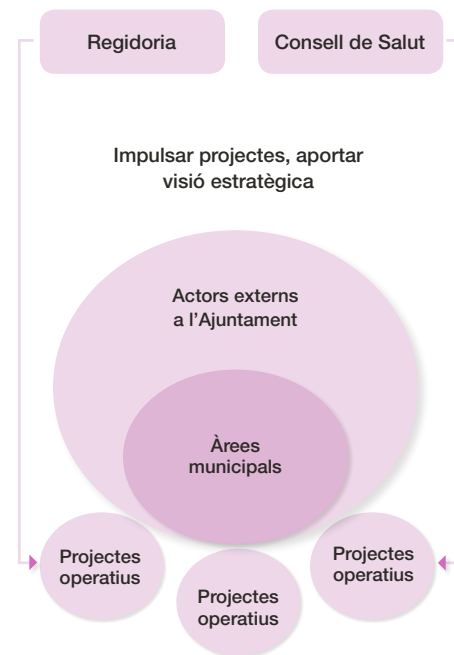
El Pla Local de Salut (PLS) de Sant Feliu té un doble objectiu: a) definir una sèrie de línies estratègiques i actuacions prioritàries a impulsar, i b) configurar una xarxa col·laborativa que treballi conjuntament per impulsar la salut al municipi. La xarxa està dinamitzada per l'equip municipal de Salut Pública i Consum, seguint les orientacions marcades pel Consell de Salut i per la regidoria responsable de l'àmbit, i està formada per un primer nucli dels diferents departaments municipals que contribueixen al PLS, tot i que s'estén a tots els agents externs que estan implicats o que es poden veure afectats pels temes de salut. La xarxa centra la seva activitat a impulsar projectes amb participació de diferents agents de dins i fora de l'Ajuntament.

Una de les claus que es van posar en relleu a l'hora de donar vida a la xarxa va ser que liderés projectes, *ad hoc*, dinàmics i amb dates d'inici i finalització. Els exemples dels projectes inicials a treballar són:

- Creació d'un espai públic saludable, accessible i segur, aprofitant el soterrament de les vies per afavorir la connectivitat entre barris i la mobilitat de les persones.
- Prevenció de la salut mental i el seu abordatge en positiu al llarg de la vida.
- Posada en marxa de la Taula Jove per la Salut 12-17 amb els mateixos joves, sobre temes de salut.
- Projecte de suport a persones que viuen soles i/o aïllades.
- Educació en hàbits saludables i promoció de bones pràctiques d'exercici físic i alimentació.
- Coordinació amb els CAPs per reduir desigualtats en salut en els barris.

Esquema de la xarxa PLS de Sant Feliu de Llobregat

Rol: liderar, coordinar, dinamitzar

Més informació:

<https://www.santfeliu.cat>